

ई-फेरफार कार्यक्रमाची राज्यात प्रभावी  
अंमलबजावणी करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन  
महसूल व वन विभाग,  
शासन परिपत्रक क्रमांक राभूअ-२०१६/प्र.क्र.११३/ल-१  
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२  
दिनांक : २९ एप्रिल, २०१६

**वाचा :-** १) महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक राभूअ २०१३/प्र.क्र.३२/ल-१,

दि. २३.०१.२०१३

२) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक मातंसं नस्ती ०७/३७/३९, दि. १०.१०.२०११

**परिपत्रक**

“ई-फेरफार आज्ञावली तथा ऑनलाईन म्युटेशन” हा कार्यक्रम संपूर्ण राज्यात सुरु करण्यासाठी संदर्भीय क्र. १ येथील शासन निर्णय दि. २३.०१.२०१३ अन्वये मान्यता देण्यात आली आहे. जिल्हा स्तरावर ई-फेरफार आज्ञावलीचे कामकाज सुरळीतपणे पार पाडले जाईल, याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांचेवर सोपविण्यात आली आहे. ही प्रणाली यशस्वी करण्यामध्ये गाव पातळीवर तलाठी आणि मंडळ पातळीवर मंडळ अधिकारी यांची भूमिका महत्वाची आहे. तहसिल कार्यालयातील “ई-फेरफार कक्षा” करीता शासनाकडून बी.एस.एन.एल./एम.टी.एन.एल. यांचेकडून ब्रॉडबँड सुविधा घेण्यात आलेली आहे. या सुविधेचा वापर करतांना तहसिल कार्यालयाचे स्तरावर VPNoBB (Virtual Private Network over Broad Band) या प्रकारची कनेक्टीव्हिटी पुरविण्यांत आली आहे. संबंधित तलाठी यांना गावपातळीवर ई-फेरफार आज्ञावलीची अंमलबजावणी करणे शक्य व्हावे यासाठी त्यांच्याकडून वापरण्यात येणा-या डेटा कार्डवरील खर्चापोटी रु. ७५०/- प्रतिमहा एवढा निधी प्रत्येक तलाठ्यास देण्यात येत आहे. तथापि क्षेत्रिय स्तरावर प्रत्यक्षात अनेक तालुक्यांमध्ये डेटा कार्डचा वापर करुन ई-फेरफार प्रणालीचे कामकाज करतांना आवश्यक तो वेग (डेटा स्पीड) मिळत नसल्याची तक्रार शासनाकडे करण्यांत येत आहे. त्यामुळे राज्यातील सर्व जिल्ह्यांत मंडळ स्तरापर्यंत उच्च क्षमतेची कनेक्टीव्हिटी देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे. राज्यात सद्यःस्थितीत MSWAN (Maharashtra State Wide Area Network) अंतर्गत राज्यातील १७५ तालुका मुख्यालयांमध्ये MSWAN कनेक्टीव्हिटी उपलब्ध असून उर्वरित तालुक्यांपैकी १५० तालुक्यांत निविदा प्रक्रीयेद्वारे इंटरनेट कनेक्टीव्हिटी साठी सेवा पुरवठादाराची निवड करण्याची बाब माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाच्या विचाराधीन आहे.

या पार्श्वभूमीवर, दरम्यानच्या कालावधीत ज्या जिल्ह्यांमध्ये तलाठी यांचे स्तरावर डेटाकार्ड वापरुन “ई-फेरफार प्रणाली” राबविण्यांत अडचणी येत आहेत, अशा जिल्ह्यांच्या जिल्हाधिका-यांना संदर्भीय क्र.२ येथे नमूद सामान्य प्रशासन विभाग, माहिती तंत्रज्ञान संचालनालय यांच्या कडील शासन निर्णयातील तरतुदींनुसार, जिल्हास्तरीय सेतू केंद्रामध्ये जमा होणा-या निधीपैकी उपलब्ध निधीमधून अंतरिम व्यवस्था म्हणून ज्या तालुक्यात MSWAN कनेक्टीव्हिटी उपलब्ध नाही त्या तालुक्यात तहसिल कार्यालयातील ई-फेरफार कक्षात उच्च क्षमतेची ब्रॉड बँड (High Speed Broad Band)

अथवा अन्य माध्यमातून उच्च क्षमतेची कनेक्टिव्हिटी उपलब्ध करून घेता येईल, जेणेकरून तालुक्यातील ज्या तलाठ्यांना इंटरनेट कनेक्टिव्हिटीची अडचण येत असेल असे तलाठी या कक्षात बसून ई-फेरफार अंमलबजावणीची कामे पूर्ण करू शकतील. ज्या ठिकाणी ई-फेरफार कक्षात या दृष्टीने पुरेशी जागा उपलब्ध नसेल अशा तहसिल कार्यालयांमध्ये इतर सुयोग्य जागी अशा प्रकारचा “कार्यकक्ष” तयार करून तेथे वरीलप्रमाणे उच्च क्षमतेची इंटरनेट कनेक्टिव्हिटी उपलब्ध करून देता येईल. ज्या तालुक्यांमध्ये ई-फेरफार प्रणालीतून करावयाच्या कामांचा व्याप जास्त असेल अशा तालुक्यांमध्ये अशा प्रकारच्या उच्च क्षमतेची ब्रॉड बँड (High Speed Broad Band) अथवा अन्य माध्यमातून उच्च क्षमतेची कनेक्टिव्हिटी मंडळ स्तरावर उपलब्ध असलेल्या मंडळ अधिकारी कार्यालयांत किंवा अन्यत्र मंडळस्तरीय ई-फेरफार कार्यकक्ष निर्माण करून तेथे देखील घेता येईल. तथापि याबाबत सर्व बाबींचा विचार करून जिल्हाधिकारी यांनी त्यांचे स्तरावरच उचित निर्णय घ्यावा.

सदरचे परिपत्रक माहिती व तंत्रज्ञान विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक २९८, दि.२५/०४/२०१६ अन्वये दिलेल्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यांत येत आहे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०४२९१२१७५४९७१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने.

( मा.आ.गुट्टे )

शासनाचे उपसचिव

प्रत,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. मा.मंत्री, (महसूल) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. मा.राज्यमंत्री, (महसूल) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
४. मा. मुख्यसचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई-३२
५. प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
६. सर्व विभागीय आयुक्त
७. संचालक, माहिती व तंत्रज्ञान, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
८. जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, (म.रा.), पुणे
९. सर्व जिल्हाधिकारी
१०. निवड नस्ती, ल-१